

Miten työtapaturmia voidaan vähentää

Yhteenvedo viraston raportista

Työtapaturmien torjunta on yhä erittäin tärkeä aihe, ja sen nostaminen vuoden 2001 Euroopan työturvallisuus- ja työterveysviikon teemaksi on siitä hyvä osoitus. Aloitteen tukemiseksi tehtiin Euroopan unionin jäsenvaltioissa työtapaturmatorjuntaa käsittelevien ohjelmien tutkimus. Raportissa käsitellään 22 tapausta, jotka kattavat sekä kansallisia ja alueellisia että ala- ja yrityskohtaisia toimenpiteitä.

Tapausten kvantitatiivinen arviointi

Raportista käy ilmi, että työtapaturmatorjuntaohjelmien vaikutus voi olla erittäin positiivinen, esim. työtapaturmien vakavuusaste ja esiintyvyyden alenee ja kustannusten ja hyödyn suhde paranee. Vaikka tutkituissa tapauksissa käytettyjen toimenpiteiden laji ja taso vaihtelevat huomattavasti, tärkeänä tuloksena tutkimuksesta kävi ilmi, että suora yhteys kohderyhmiin voi olla merkittävä tekijä työtapaturmien ja niiden vaikutusten vähentämisessä. Raportissa korostetaan myös seurantajärjestelmien, aiheutumisaikalla tapahtuvan riskien ehkäisyn, vuoropuhelun, kumppanuuden ja työntekijöiden osallistumisen tärkeyttä.

Johtopäätösten tueksi seuraavassa esitellään yhteenvedo tutkimuksen kvantitatiivisista tuloksista.

Työtapaturmien esiintyvyyden aleneminen

- **Valistuskampanjoiden tärkeys:** Itävallassa järjestetyssä kansallisessa valistuskampanjassa putoamisten torjumiseksi, jossa käytettiin hyväksi sekä mainontaa että suhdetoimintaa, putoamiset vähenivät 10 prosentilla. Viranomaisten järjestämät kampanjat, esim. Yhdistyneessä kuningaskunnassa toimivan ja työsuojelua edistävän Health and Safety Executive-laitoksen elintarviketeollisuudelle ohjattu kampanja "Resepti työturvallisuutta varten", joka oli suunniteltu nostamaan yleistä tietoisuutta työturvallisuudesta, johti työtapaturmien vähenemiseen 13 prosentilla. Työtelineiden turvallisuutta käsittelevän kampanjan seurauksena työtapaturmien luvut Alsace-Mosellen alueella alenivat 10 prosentilla.
- **Toimenpiteet kansallisella ja alueellisella tasolla, mukaan lukien suorat yhteydet yritysiksi, ovat yleensä kaikista tehokkaimpia.** Programa Aragón on osoitus siitä, miten alueelliset työsuojelutarkastusvirastot voivat auttaa työtapaturmalukujen alentamisessa. Kyseisessä ohjelmassa työtapaturmat alenivat jopa yli

25 % "riskialttiissa yrityksissä". Muilla alueellisilla työsuojelutarkastusviranomaisilla Espanjassa on samanlaisia kokemuksia. Kampanjoiden kohdentaminen voi olla avain onnistumiseen. "Resepti työturvallisuutta varten"-kampanjassa, jonka järjesti Health and Safety Executive, tapaturmat vähenivät 33 prosentilla, kun toiminta kohdennettiin 19 yritykseen tai niihin "ongelmapiesteisiin", joissa työtapaturmia esiintyi vähintään kolme kertaa enemmän kuin keskimäärin elintarviketeollisuudessa.

- **Eri alajärjestöjen aloitteesta toteutetuilla ohjelmilla on yleensä merkittävän myönteinen vaikutus.** Intensiivinen saksalainen rakennusalan kampanja, jossa käsiteltiin korkealta putoamista ja joka uusien työturvallisuutta edistävien säännösten tukemana kohdennettiin kaikille asianosaisille tahoille, onnistui vähentämään tapaturmia 30 prosentilla. Toinen saksalainen kampanja, jonka järjestäjänä toimi turvallisuusteollisuus, pystyi osoittamaan 37 prosentin vähenemisen työtapaturmissa niiden yritysten osalta, jotka olivat mukana kampanjassa. Tanskassa maatalousalan tekemän aloitteen seurauksena työtapaturmat vähenivät kohderyhmässä 40 prosentilla. Kohderyhmä joutui sekä turvallisuustarkastusten että työskentelytapoja parantavan koulutuksen kohteeksi.
- **Yrityspohjaiset aloitteet voivat tuottaa yhtä lailla dramaattisia tuloksia.** Yli 50 prosentin työtapaturmien vähenemiset ovat mahdollisia jos työympäristön erityisriskejä käsitellään järjestelmällisesti. Myös yleisemmät menetelmät, esim. Tuttava-kampanja, jossa keskityttiin työpaikan järjestykseen ja siisteyteen, voivat vähentää työtapaturmia n. 20-40 prosentilla. Työturvallisuutta voi myös merkittävästi parantaa suurissa infrastruktuurihankkeissa, esim. siltojen ja luotijunille tarkoitettujen tunneleiden rakentamisessa, soveltamalla erityisiä turvallisuustoimenpiteitä tai järjestämällä kampanjoita.

TAPAUSTUTKIMUKSET

Toimenpiteet kansallisella tai alueellisella tasolla

- Työturvallisuus Bolognan ja Firenzen välisen nopean junayhteyden radan rakentamisessa (Italia)
- Rakennustelineitä koskeva aloite Alsace-Moselle-alueella (Ranska)
- Öresundin maayhteys: turvalliset rakennusalan hankinnat – maarakentaminen Tanskassa
- "Turvallisesti askel askeleelta" Itävaltalaisen tapaturmavakuutuslaitoksen järjestämä putoamisten ehkäisyä koskeva kansallinen kampanja
- Työtapaturmien torjunta riskialttiissa yrityksissä kohdennetun työsuojelutarkastuskampanjan avulla: Programa Aragón (Espanja)

Toimenpiteet alakohtaisella tasolla

- Yli-ilaidan putoamiset merenkulun alalla – Puhutaan asiasta! (Ranska)
- Turvallisuusalan strategiat Saksassa – työturvallisuuden malli
- Maatiloonnettomuudet: tanskalainen torjuntamalli
- "Resepti työturvallisuutta varten" – työturvallisuus elintarviketeollisuudessa (Yhdistynyt Kuningaskunta)
- Korkealta putoamiseen liittyvät työtapaturmat rakennusalalla Saksassa
- Tapaturmien torjunta liikennepoliisin työssä Italiassa
- Kumppanuus rakennusalan työturvallisuudessa (CSP) Irlannissa
- Näkyvät kakkoskusi: alkoholin vastainen valistuskampanja kuorma-autonkuljettajille Alankomaissa
- Pölypaloihin ja pölyräjähdysiin liittyvä riskinehkäisy Saksassa
- Tekstiili- ja vaateteollisuuden työtapaturmien torjuntakampanja Portugalissa

Toimenpiteet yrityskohtaisella tasolla

- Neula sormessa, eli työtapaturmien torjunta tekstiili- ja vaateteollisuudessa – William Bairdin tapaus
- Kulkukelpoiset vesiväylät Belgiassa: onnettomuuslukujen vähentäminen järjestelmällistä työturvallisuuspolitiikkaa toteuttamalla
- Työturvallisuuden ja työterveyden pitkän aikavälin toiminta: TITAN
- Työturvallisuuden hallinta terästeollisuudessa: ARBED

Toiminta standardisoituja menetelmiä käyttäen:

- Turvalliset ja tuottavat työtavat: Tuttava
- WASP-menetelmä – työturvallisuuden edistäminen työryhmäanalyysin kautta
- Turvallisuusasioiden liittäminen alakohtaisiin PK-yritysten sopimuksiin Ranskassa

© European Commission

Vakavien seurausten väheneminen

Vakavien tapaturmien määrä, jotka mitataan poissaolona työstä, vähenee usein samanaikaisesti tapaturmien määrän vähetessä. Tähän on kuitenkin olemassa poikkeuksia:

- Belgian kulkukelpoisia vesiväyliä käsittelevä ohjelma osoitti vain vähäistä vakavien tapaturmien vähentymistä, vaikka tapaturmaluvut osoittivat voimakasta alenemista.
- ranskalaisessa tapauksessa, joka koski tapaturmatorjunnan sopimuksia, vakavien tapaturmien määrä on vähentynyt merkittävästi, joka ilmeni n. 40 prosentin alenemisena kustannuksista tapaturmaa kohti, mutta tapaturmalukujen aleneminen oli huomattavan vähäistä.

Kuolemaan johtaneiden tapaturmien väheneminen

Joissakin tapauksissa on ilmoitettu kuolemaan johtaneiden tapaturmien määrä. Suuntaus on sama kuin tapaturmalukujen suuntaus, vaikka kuolemaan johtaneiden tapauksien väheneminen onkin ilmeisempi. Monimutkaisissa infrastruktuurihankkeissa, esim. Tanskan ja Ruotsin välisen Öresundin sillan rakentamisessa ja Bolognan ja Firenzen välisen nopean junayhteyden radan rakentamisessa, käytettiin myös tätä indikaattoria. Molemmissa hankkeissa kuolemaan johtaneiden tapaturmien määrät näyttivät olevan huomattavasti alemmat kuin samanlaisissa aikaisemmin toteutetuissa infrastruktuurihankkeissa.

Positiiviset kustannus-hyötysuhteet

Joidenkin tutkittujen ohjelmien osalta voitiin laskea kustannus-hyötysuhde. Itävaltalaisessa tapauksessa, jossa käsiteltiin putoamisen torjuntaa työpaikoilla, suhde oli 1:6. Tämä tarkoittaa, että jokainen investoitu euro antaa kuusinkertaisen tuoton. "Resepti työturvallisuutta varten" -tapauksessa, jossa käsiteltiin työturvallisuutta elintarviketeollisuudessa, suhde oli 1:4 – 1:5,5. Saksalaisen turvallisuusalan tapauksessa korostettiin, että käyttöönotetut työturvallisuustoimenpiteet maksoivat itsensä kolmen vuoden sisällä.

Tapauksen laadullinen arviointi

Edellä esitetyistä tapauksista voidaan poimia useita yksityiskohtia, jotka ovat myötävaikuttaneet tavoitteiden saavuttamiseen ja jotka voidaan käsitellä olennaisena osana hyviä käytännön ratkaisuja tapaturmien vähentämiseksi.

Seurantajärjestelmän tärkeys

Kaikissa tapauksissa korostettiin tehokkaan riskiarvioinnin tarvetta, sekä alakohtaisella tasolla että yksittäisillä työpaikoilla. Tehokas, tilastoihin perustuva seurantajärjestelmä tapaturmalukujen ja vakavien tapaturmien jäljittämiseksi sen jälkeen, kun ohjelma on otettu käyttöön, on myös tärkeä asia. Tällaisen järjestelmän tietojen avulla voidaan tehdä perusteellisempia analyysyjä ja tunnistaa mahdolliset heikot kohdat, joita tulisi käsitellä tulevaisuudessa.

Riskin ehkäisy aiheutumisaikalla

Joissakin tutkituista tapauksista, esim. "Rakennustelineet Alsace-Moselle-alueella" ja "Neula sormessa - tekstiili- ja vaateteollisuuden työtatapaturmien torjunta- William Baird", pystyttiin teknisten toimenpiteiden avulla valvomaan ja jopa eliminoimaan riskejä aiheutumisaikalla. Esimerkkeinä teknisistä toimenpiteistä otettakoon seuraavat: rakennustelineitä voidaan asentaa ja käyttää turvallisesti, sormisuoja voidaan asentaa sekä vanhoihin että uusiin ompelukoneisiin. Näitä sovelluksia on syytä markkinoida myös muille yrityksille. Tällaiset välineet ovat kuitenkin vain ensimmäinen askel paremman työturvallisuuden suuntaan, koska uudet tekniikat vaativat usein koulutusta, neuvontaa, uusia työmenetelmiä ja taloudellisia varoja.

Vuoropuhelu, kumppanuus ja työntekijöiden osallistuminen

Työnantajien, työntekijöiden tai heidän edustajiensa välinen vuoropuhelu yritystasolla, ammattiliittojen ja työnantajajärjestöjen alakohtaisella, alueellisella tai kansallisella tasolla, on tärkeä onnistumisen ehto.

Vakavien työtatapaturmatilastojen seurauksena Irlannissa solmittiin kumppanuussopimus hallituksen, työnantajien, työntekijöiden ja työtatapaturmien riskinehkäisystä vastaavan laitoksen välillä. Kumppanuuden tavoitteena oli työturvallisuuskulttuurin edistäminen rakennusallalla. Jokaisella osallisella on oma roolinsa kumppanuudessa. Vastaavasti elintarviketeollisuuden kampanjassa "Resepti työturvallisuutta varten", alan työnantajat ja ammattiliitot sopivat yhteisestä strategiasta erityisen asiakirjan muodossa. Tämä sopimus sisältää kumppanien tekemät sitoumukset ja siinä määritellään tehtävät jokaisen osapuolen osalta, mukaan lukien työtatapaturmien riskinehkäisystä vastaava laitos. Sopimus kattaa kampanjan kaikki vaiheet. "Neula sormessa, työtatapaturmien ehkäisy tekstiili- ja vaateteollisuuden alalla –William Baird" on esimerkki yhteistyöstä, joka sai alkunsa yrityksen aloitteesta. Tavoitteena oli kehittää työturvallisuusväline yrityksen omaan käyttöön. Kun väline osoittautui tehokkaaksi ja yritys hyväksyi asian, ammattiliitto markkinoi välineitä alan teollisuudelle työtatapaturmien riskinehkäisystä vastaavan laitoksen avulla. Väline on hyväksytty laajoissa piireissä ja käsite on integroitu Eurooppalaisen standardisointikomitean normiksi.

Toimenpiteiden sovittaminen teollisuudenalan tai yrityksen ympäristöön

Tapaturmien torjuntatoimenpiteissä on otettava huomioon organisaation erityisolosuhteet, mukaanlukien sen resurssit. Kaikkien aloitteiden tulisi olla käytäntöön soveltuvia, niiden ei tulisi olla liian monimutkaisia tai kalliita. Joissakin tapauksissa tämä tarkoittaa, että tarvitaan ulkoista rahallista tukea tai avustuksia. Apua voidaan tarjota myös teknisenä neuvonantona tai koulutuksen muodossa.

Tutkimuksesta saatu tieto ja sen yleinen sovellettavuus

Kaikkia raportissa esitettyjä tapaturmien torjuntaohjelmia voidaan periaatteessa käyttää myös muissa yhteyksissä, riippumatta siitä sovellettiinko niitä alun perin kansallisella, alueellisella, alakohtaisella tai yritystasolla. Tietyt ohjelmat kuten "Tuttava", suunniteltiin nimenomaan erilaisten yritysten/työpaikkojen, alojen ja jopa eri maiden käyttöön.

Mistä raporttia saa

Raportti on luettavissa kokonaisuudessaan englanninkielisenä viraston web-sivustolla osoitteessa, <http://agency.osha.eu.int/publications/reports/>, josta sen voi tulostaa maksutta. Raportti - "How to reduce workplace accidents", Euroopan työterveys- ja työturvallisuusvirasto, 2001, ISBN 92-95007-42-5, on tilattavissa painetussa muodossa Euroopan yhteisöjen virallisten julkaisujen toimistosta Luxemburgista (<http://eur-op.eu.int>) tai valtuutettujen jälleenmyyjien kautta. Hinta on 13 euroa (ilman al-veroa).

Tämä tiedote on saatavissa kaikilla EU:n kielillä osoitteessa <http://agency.osha.eu.int/publications/factsheets/>.

"Työtatapaturmien torjunta" oli vuoden 2001 Euroopan työturvallisuus- ja työterveysviikon aiheena. Lisätietoja saa viraston web-sivustolta osoitteesta <http://osha.eu.int/ew2001/>